

TORAH - HEBREW

N'ahiri na-aga n'ihu nke usoro iheomume nke Chineke na mmadu, anyi malitere site n'okike na mmeso Chineke mesoro Adam na Iv. Anyi nwere ike ihu odida nke udi mmadu site na paradajs nke Chineke kere maka ha na mmalite nke mmehie megide Chineke. Enwere ike ikowa mmehie dika enweghi akara ahụ, ma o bu kwa dika nnupuisi megide Chineke na ihe O chorọ maka mmadu. Iwu mbu nke Chineke ga-adi ka o di mfe igbaso na ighota "Eri! mkpuru sitere n'osisi ima ezi ihe na ihe ojoo". N'oge na-adighi anya mmetuta nke onye nke ato ahụ a na-akpo Setan mebiri ihe Nile a kporo mmadu ma e wezuga otu usoro nna ochie bu nke mere ka Chineke horo otu nwoke aha ya bu Noa bu onye ka kwesiri ntukwasị obi nye Chineke na iwu ichuaja ya. Mgbe ahụ, Chineke ji iju mmiri, iju mmiri bibie ndi ajo omume Nile no n'awa ma zoputa Noa na ezinulo ya. A korọ akuko banyere iju mmiri a n'ime Akwukwo Nso n'akwukwo Jenesis. A na-ahukwa ya na Archaeology and History na 'epic of Gilgamesh, na n'akuko ifo nke ihe foro nke nta ka o buru mmepeanya o bu.

Torah, nke a na-akpokwa Pentateuch, bu isi nkuku nke okpukpe Hibru. Pentateuch nwere akwukwo ise mbu nke Bible, bu ndi n'usoro bu Jenesis, Oporu, Levitikos, Onu Ogugu, na Deuteronomi. Pentateuch na-egosi akuko na-aga n'ihu site n'okike ruo n'onwu Moses na nkwa nke ndi mmadu na-esi n'aka nna ochie Israel, ibanye n'ala nke Kenan dika nkwa kwere ha na Chineke na-elekota.

Mgbe Adam na Iv, ndi mbu mehiere megide Chineke, ntaramahuru maka mmehie ahụ bu onwu. Adam maara na ya emehiewo ma mata na o gba oto. O gbaliri iji akwukwo fig a dukotara onu kpuchie oto ahụ. Chineke ji ebere Ya nye anumanu iji nye ha 'uwe elu akpukpo ma yiwe' ha, kpuchie mmehie ha. Chineke churu aja mbu nke anumanu iji chebe mmadu puo n'ikewapu n'ebe Chineke no na onwu ime mmuo nke si na ya puta, site niwufu obara nke anumanu a. Chineke chorọ ka e jiri anumanu chuo aja iji fee Ya ofufe di ka akwara ya n'akuko banyere aja Ken na Ebel. Chineke kwekwara nkwa na mkpuru nke Abraham, Aizik, na Jekob, (Israel) ga-eweta uwa onye nzoputa site na mmehie nke mmadu, ma kwe ka a gbaputa mmadu, ma o bu mee ka o di mma, n'ihu Chineke ozo.

Mgbe iju mmiri ahụ gachara ma maliteghachi ibi n'awa site n'aka umu Noa, otu Chineke si meso ihe a kporo mmadu ihe ozo gunyere mmehie nke mmadu na nkwa n'ime mba di iche iche na asusu di iche iche di ka e dekorọ n'akuko banyere iwu Ulo Elu Bebel, bu nke mebiri ihe iwu Chineke chorọ ka e 'mejuputa uwa'. Mmadu amalitela iru nnukwu obodo ma na-asopuru mmadu ma chefuo Chineke.

Chineke na-ahoro onye ezi omume, ma o bughị nwoke zuru oke, iburu mkpuru nwanji ahụ site na nkwa ahụ di na Jenesis ato, wee kwe nkwa nwa ya nwoke bu Aizik, na nwa nwa, Jekob, na ha ga-ebukwa mkpuru nke nkwa ahụ. Site n'agburu Izrel, o ga-abu na Juda gara n'ihu ruo n'ogbo ruo n'ogbo ruo Devid, na n'ikpezu ruo Jizos, site n'aka nne ya Meri bu onye sitere na mkpuru a.

Akwukwo nke Testament Ochie site n'aka Joshua ruo Malakai na-agbaso ihe omume Nile nke agburu a, ma dekoaba amuma Nile nke Onye-nzoputa na-abia. Akwukwo ndi a na-akokwa banyere odida nke ndi Izrel bu ndi juru inogide na-ekwesị ntukwasị obi nye Chineke, otutu uzọ ha si nupuru Ya isi, na otu ha si agbaso chi ndi ozo nke ndi ogo mmuo bu ndi bi ha gburugburu. N'otutu uzọ na oge ha laghachiri n'ebe Chineke no wee weghachi ha n'okpukpe Ya ma soro iwu-nsọ Ya, mana n'ikpezu, dika e buru n'amuma, a kpoataru ha n'agha n'ihu iju iwu-nsọ Chineke. Mgbe oge a dororo n'agha n'ala ozo gasiri, e nwere nloghachi nke ndi foduru n'ime ndi ahụ, na nloghachikwute Chineke ruo nwa oge.

Nkwa nke usoro iheomume nke akuko ihe mere eme nke bu ezi okpukperechi nke otu ezi Chineke ka e nyere n'ime Testament Ochie n'agbanyeghi na edeghi usoro nke akwukwo ahụ dika usoro oge nke ha siri

Akwụkwọ-nsọ ọ bụla na amụma ọ bụla na-ekwu maka ala-eze nke Kraịst na oge Hibru, akụkụ Akwụkwọ Nsọ ọ bụla tupu Ọrụ Ndịozisi isi 2 na nguzobe nke ụka (Alaeze ahụ), na-ekwu maka ya dịka ọ ga-eme n'ọdịnihu. Akwụkwọ-nsọ ọ bụla na-esote Ọrụ 2 na-ekwu maka ya dịka ọ dị adi. Na Daniel 2:44 ka e buru amụma na a ga-eguzobe i. Na Matiu 3:1-2, Jón Onye Na-eme Baptizim hụrụ na ọ na-ekwusa na Alaeze Eluigwe dị nso. Na Matiu 16:18 & 19 Jizọs sịrị “M ga-ewu ọgbakọ m” wee nye Pita “mkpoghee nke ala-eze eluigwe”, e kpọrọ ọgbakọ Onyenwe anyị na alaeze ya dị ka otu ihe. Na Ndị Kọlọsi 1:13 anyị na-agụ na Nna, (Chineke) “a tughariri anyị n'alaeze nke Ọkpara Ya ọ hụrụ n'anaya” Nke a bụ oge gara aga, nke pụtara na emelarị ya, ọ bughị ihe ga-eme n'ọdịnihu.

Iwu nke okpukpe Hibru emechawo nzube ya ma kpogidere ya n'obe Kraịst. Ndị Kọlọsi 2:14 “Na-ehichapuru ihe odide nke e dere n'iwu nke megidere anyị, ma wepu ya n'uzo, kpogide ya n'obe ya.” Ndị Galetia 3:16 ruo na ngwucha nke isiakwukwo ahụ kowaputara nkwa ahụ, iwu ahụ, na okwukwe ọhuru ahụ dị na Kraịst nke oma. Ihe odide sitere n'amaokwu a na-agụ “Ugbu a nye Abraham na mkpuru ya ka e kwere nkwa Nile”-otu mkpuru-“nke bụ Kraịst. Ma nke a ka m na-ekwu, na e mere ọgbugba ndu ahụ n'ihu Chineke n'ime Kraịst, iwu ahụ nke dị narị afọ anọ na iri atọ gachara, enweghị ike ikagbu, na ọ ga-ekwe nkwa ahụ ka ọ ghara idị irè, n'ihì na ọ buru na ihe nketa ahụ sitere n'iwu, e nweghikwa Chineke ozi ọzọ site n'iwu ahụ? atukwasikwara ya n'ihì mmebi iwu, ruo mgbe mkpuru ahụ ga-abjara, bụ onye e kwere nkwa; kpobata anyị n'ebe Kraịst nọ, ka e were okwukwe kpọ anyị n'onye ezi omume, ma mgbe okwukwe ahụ bjaruru, anyị anokwaghị n'okpuru onye nkuzi, n'ihì na unu niile bụ umu Chineke site n'okwukwe n'ime Kraịst Jizọs.

Na 2 Timoti 2:15 ka e kwuru, sị: “Na-amu ihe iyi gosi Chineke onwe gi onye a nwaputara anwaputa, onye oru nke na-adighi mkpa ka ihere mee ya, onye na-ezi okwu nke eziokwu.” O di mkpa mgbe i na-ele okpukpere chi anya iburu n'uche oge oge Chineke na-emeso mmadu ihe. Oge mbu n'ime Akwukwo Nso na-ekwu maka mmekorita Chineke na ndi nna ochie, (Ndi isi ezinulo) Mgbe e guzobesiri iwu nke Moses na ndi mmadu ga-ebi n'okpuru iwu ahụ di ka akwara n'ime Testament Ochie (ogbugba-ndu), Akwukwo mbu nke Agba Ohuru na-ekwu maka ndu Jizos Kraist onye biri n'okpuru iwu Moses. Nguzobe nke nzuko-nsọ nke Kraist malitere n'olu Ndiozi 2 ma nke foduru n'ime Testament Ohuru ka e dere iyi guzobe na inye emume-nsọ nke Nzuko-nsọ Ya. Ozisi ndi a na-ahu n'akwukwo ozi ndi a nke Ndi-ozisi na ndi na-eso uzọ Kraist dere bu ihe a ga-ejigide n'uka taa. Iwu nke Kraist na iwu e nyere n'ime Testament ohuru agbanwebeghi. Jud amaokwu atọ na-agwa Ndi Kraist “na unu kwesiri igbasi mgba ike maka okwukwe ahụ nke e nyefere n'aka ndi nsọ otu ugboro,” ọ gara n'ihu na-adọ anyi aka ná ntị na ndi mmadu ga-abia imebi okwukwe, obuna na-agonari nanj Jehova Chineke; na Onyenwe anyi Jizos Kraist” Pọl onyeozisi dorọ aka ná ntị otutu ugboro na a ga-enwe ndi ga-agbagọ Ozioma Jizos Kraist. Na Ndi Galeshia 1:6-9 o dere, sị: “O na-eju m anya na unu esiwo n'ebe onye ahụ kpọrọ unu n'amara Kraist kpopu unu ngwa ngwa gaa n'ozisi oma ọzọ; nke na-abughị ọzọ; ma e nwere ufodu ndi na-enye unu nsogbu, na-achokwa igbagọ ozi-oma nke Kraist. Ma n'agbanyeghi na anyi. ma-ọbu mo-ozisi sitere n'elu-igwe. ozi oma ọ bula ọzọ . ka ọ buru onye a buru onu. Di ka anyi kwuru na mbu, otu ahụ ka m na-ekwukwa ọzọ, si, O buru na onye ọ bula na-ekwusara unu ozi oma ọ bula ọzọ karja nke unu natara, ya buru onu.

Okpukpe ọ bula ọzọ di mma ka Ozioma Jizos Kraist? O di nzuko ma ọ bu otu okpukpe ọzọ di mma di ka ọgbakọ Jizos Kraist? Okpukpe ọ bula ọzọ na-agbaso nkwa Chineke di ka chọchị nke Agba Ohuru? Otu okpukpe ọ ka nke ọzọ? Okpukpe ọzọ ọ na-ekwe nkwa ndu ebighi ebi n'ebe Chineke nọ ma n'ebe a ma n'uwu mgbe a nwusiri? Okpukpe ọzọ ọ na-enye udo di n'ime na ngozi nke nkwa Chineke di ka okpukpe Jizos Kraist na-enye?

Okpukpe Hibru adighizi mkpa, a dighikwa agbaso ya. Okpukpe Ndi Kraist anochiwo ya. Okpukpe ndi Juu adighi agbaso ya, ha anaghikwa agbaso ememe, aja, ubochi oriri, ma o bu okwa ndi nchujà nke okpukpe Hibru.